

ג ל י ר נ ר ת ל ע י ר ו ן ב פ ר ש ת ה ש ב ר ע
 ערוכים בידי נחמה ליכוביץ - סנת הארבע עטרה
 יו"ל ע"י מוסד תורה והסכלה למבוגרים ולנוער
 הסתדרות נטי מזרחי באמריקה
 מהדורה מיוחדת בסביל ההסתדרות הציונית העולמית
 המחלקה לחנוך ותרבות תורניים בגולה

14

כ"ז - כ"ח

תצוה (תשמ"ר)

לפסוקי עריכת הנר (כ"ז-כ"א) ע' גם גליון תצוה תשי"ד
 שעסק כלו רק בפסוקים אלה:

א. שאלת סגנון:

ר' משה חפץ בספרו מלאכת מחשבת (איסליה במאה ה-15):
 כל השלם מחברו ביותר הוא מוכן לקבל דברי כבוטין וחחת גערה במבין
 (משלי י"ז י') ולא יט בער לא ידע לא יכריחנו קול דממה דקה, קול דברים,
 קול ענות חלושה אם לא המעשה - מהכות כסיל מאה (משלי י"ז י') ומיראת
 שבת אנשים ונועז בני אדם.

לכן ראוי לדבר אל כל אדם בלשונו...

xx מה הפליאה הסגנונית שבפרשתנו (פרקים כ"ז-כ"ח) אשר למען ישב
 אותה הביא הפרשן את דבריו?

(הערה: טים לב לסגנונו המליצי המיוחד. דבריו אלה הם צרוף
 הפסוקים הבאים - לפי הסדר שבו הם מובאים בדבריו:
 משלי י"ז י'; תהלים צ"ב ז', מלכים א' י"ט י"ג; דברים
 ב' י"ב; שמות ל"ב י"ח; משלי י"ז י'; שמואל ב' י"ז י"ד).

ב. מתוך דברי המדרשים:

1) שמות רבה ל"ו:

ראה, האיך דברי תורה מאירין לאדם בטעה שעוסק בהם, וכל מי שאינו
 עוסק ואינו יודע - הוא נכשל. משל למי שעומד באפלה, בא להלך, מצא
 אבן ונכשל בה, מצא ביב - נופל בו - הקיט פניו בקרקע. למח? שלא
 היה בידו נר. כך ההדיוט שאין בידו דברי תורה - מצא עברה ונכשל
 בה. שכן רוח הקודש צווחת: (משלי ה') "והוא ימות כאין מוסר". למח
 הוא מת? לפי שאינו יודע בתורה והולך וחוטא שנ' "דרך רשעים באפלה
 ולא ידעו במה יכשלו". אבל אותם שעוסקים בתורה הם מאירים בכל מקום
 משל למי שעומד באפלה: ראה אבן ולא נכשל, ראה ביב ולא נפל. למח?
 על שהיה בידו נר. שנ' (תהלי קיט) "נר לרגלי דברך", וכן (משלי ד')
 "אם תרוץ לא תכשל".

2) ויקרא רבה ל"ג:

ויקחו אליך טמן זית זך כתיב למאור להעלות נר תמיד. בר קמרא מתח;
 (תהלים י"ח) "כי אתה תאיר נרי". אמר הקבה"ו לאדם: "נרי בידך ונרך
 בידי - נרך בידי - שנאמר (משלי כ') "נר ה' נשמת אדם", נרי בידך,
 שנאמר (שם" כ"ז כ') "להעלות נר תמיד". אלא אמר הקבה"ו: "אם הארת
 נרי, הריני מאיר נרך" הוי - "ויקחו אליך טמן... למאור להעלות
 נר תמיד".

3) שמות רבה ל"ו

מהו "כי נר מצוה"? אלא כל מי שעושה מצוה כאילו מעלה נר לפני הקבה"ו
 ומחיה בפשו, שנ' (משלי כ') "נר ה' נשמת אדם".

4) שמות רבה ל"ו

מהו "כי נר מצוה"? אלא הרבה פעמים שאדם מחבב בלבו לעשות מצוה ויצר
 הרע שבתוכו אומר: "מה לך לעשות מצוה וחחסר את נכסין? עד שאתה נוחן
 לאחרים, תן לבניך" ויצר טוב אומר לו: "תן למצוה - ראת מה כתיב?
 "כי נר מצוה". מה הנר הזה כשהוא דולק אפילו אלף אלפים קרוינין
 וסבקיין (מיני נרות הם) מדליקין המנו - אורו במקומו. כך כל שיחן
 למצוה אינו מחסר את נכסיו. לכך נאמר: "כי נר מצוה ותורה אור".

./.

(מצות השט"ו)

5) תחומת תצות ח'

אמר ליה הקב"ה: אמר להם לישראל בני, בעולם הזה הייתם זקוקים לאור בית המקדש והדליקים נרות בתוכו. אבל לעולם הבא בנכות אותו הנר אני מביא מלך המשיח שהוא משול כנר, שגאמר (תהלים קל"ב): "שם אצמית קרן לצד, ערכתו נר למשיחי..."

אמר הקב"ה: בעולם הזה אתם צריכים לנר, אבל לעתיד (ישעיהו ס') "והלכו גוילים לאורך ומלכים לנוגת זרחך".

- א 1. הסבר מה הם הסמכונים הסמליים השונים הנתנים למצות "העלאת הנר" בחמשת המדרשים דלעיל.
- אא 2. הסבה כיצד נדרש ונתבאר פסוקנו (כ"ד כ') בדברי ר' קמרא (המדרש 2) להבנת דבריו עיין גם איוב י"ב י'.
- אא 3. היש סתירה בין סגמת מדרש 2 לבין סגמת מדרש 3 או האם סגמת אחר לשניהם?
- א 4. למדרש תחומא: (5)
- אא (א) הסבה את רעיון המדרש הזה בהעזרן בדברי ירמיהו ג' טו-טז.
- א (ב) מהו ההבדל בין הרישא שבמדרש (אמר ליה הקב"ה) לבין הסימא ("אמר הקב"ה")?

ג, ל"ח ג' - ה': ואחז תדבר אל כל חכמי לב... ועשו את בודי אהרן... ועשו בודי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכתנו לי והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן.

רמב"ן ד"ה

והם יקחו את הזהב: הנה כל הצוואות עד כאן היו במטה עצמו "ועשית", "תעשה", עתה צוה שיזכר אל כל חכמי לב שיעשו חבדנים ולכן אמר "והם יקחו את הזהב ואת התכלת", שיקבלו את הנדבה מן הצבור ויעשו בה את הבגדים. והטעם לאמר, שלא יסקול להם הנדבה ולא ימנה, כי נחמנים הם כענין שנאמר (מלכים י"ב ס"ז) "ולא יחשבו את האנשים אשר יחנו הכסף על ידם לתת לעוטי המלאכה, כי באמונת הם עושים". וכאשר נאמר בכגדים הוא הזין בכל מלאכה המסכן, כי ביום הראשון בלבד כתיב (שמות ל"ו ג') "ויקחו מלפני משה את כל התרומה, וגם הוא שלא בחשבון לקחו הכל מלפניו, ובשאר הימים הביאו אליהם, ולכן כתיב (שמות ל"ו ח'): "ויאמרו אל משה מרבים העם להביא...". כי להם היו מביאים, לא שיחנו למטה והוא יסקול על ידם; אבל הם לאחר שבגו הכל מנו וסקלו ואמרו למטה...

רלב"ג ד"ה

והם יקחו: וכבר למדנו מזה המקום, שאין עושים שררה במסון כפחות משנים; וחיה זה כן, לפי שהאדם לא יחשב שיעשה עון גדול כטיקה לעצמו מסון שתוא מוסל בו. (1)

- 1. מהו הקסי הלשוני טאומרים סניהם ליטב?
- 2. היכן מצינו אותו קסי במרשתנו זו עד כאן?
- א 3. היכן מצינו קסי זה באחת מפרשיהינו האחרונות (בגליון של סנה זו).
- 4. מהו הנגוד בין דעה הרמב"ן ובין דעה הרלב"ג?
- 5. מהי ראיהו של הרמב"ן משמות ל"ו ה'?
- 6. יש להביא ראיה מן הפרק המוזכר בדברי הרמב"ן מלכים ג' י"ב גם ראיה לדעה הרלב"ג, כיצד?

השאלות המסומנות א קשות והמסומנות אא קשות ביותר יענה כל אחד לפי הבנתו ודרגתו.

השובות יש לשלוח לנחמה ליכוביץ, החתחדות הציונית העולמית, המחלקה לחנוף ולתרבות תורניים בגולם, ירושלים ת.ד. 92.